

VERGİNİN UZLAŞMA KAPSAMINDAN ÇIKARILMASI SONUCU UYUM DÜZENLEMELERİ

Giriş

7524 sayılı Kanun ile 02 Ağustos 2024 tarihi itibarıyla vergi aslı için uzlaşmaya başvuru yolu kapanmıştır. Vergi ziyai cezası ile belirli tutarı aşan usulsüzlük cezası için uzlaşmaya başvuru yapılabilecektir. Ayrıca VUK'un ek 7. maddesinde yer alan 3. fıkra kaldırılmıştır. Böylece, cezalarda uzlaşmanın gerçekleşmesi vergi aslı için dava açılmasına engel olmayacaktır.

1963 yılından beri uygulanan vergilerde uzlaşma müessesesi kaldırılmış olmakla birlikte, henüz alt düzenlemeler yapılmamıştır. Uzun yıllardır uygulanan müessesenin birçok alanı ilgilendirmesi dolayısıyla görebildiğimiz yapılması gerekli uyum düzenlemelerine başlıklar halinde bu yazıda yer verilmiştir.

Başvurulacak Yetkili Komisyonların Belirlenmesi

Kendisine vergi/ceza ihbarnamesi tebliğ edilen mükellefin vergi ziyai cezaları için uzlaşma istemesi halinde nereye başvuracağı belli değildir.

Halihazırda uzlaşma görüşmesinin yapılacağı yetkili komisyon, vergi/ceza ihbarnamesindeki tarh edilen vergi miktarına göre belirlenmektedir (539 nolu Tebliğ). Vergi, uzlaşma kapsamında çıkarıldığına göre, yetkili komisyonların vergi miktarına göre değil, kesilen vergi ziyai ceza miktarına göre yeniden belirlenmesi icap etmektedir.

İhbarnamede Yapılacak Değişiklikler

Vergi Usul Kanunu'nda Vergi İhbarnamesi 34 ve 35'inci; Ceza

İhbarnamesi ise 366'ncı maddelerde olmak üzere ayrı ayrı şekilde düzenlenmiş, iki farklı belge türüdür.

Halihazırda ise ikmalen ve re'sen tarh edilen vergiler ile kesilen cezalar için Vergi/Ceza İhbarnamesi adı altında tek bir belge düzenlenmektedir. Belgenin altında güncel olmayan mükellefin yasal haklarını belirten açıklamalar bulunmaktadır.

Kanunun mükerrer 414. maddesine göre Maliye Bakanlığı; vergi ve ceza ihbarnamelerinin şekli ve ihtiva edeceği bilgilerde değişiklik yapmaya ve bunları vergi dairesi adına tanzim edecek olanları belirlemeye yetkilidir. Buna göre; ihbarnamelerin güncellenmesi gerekiyorsa ayrılması ve yeni duruma uygun hale getirilmesi gerekir.

Cezalarda Kısmi Uzlaşma Talebi

Uzlaşma Yönetmeliklerine göre, vergi ve cezalarda kısmi uzlaşma mümkündür. Artık sadece cezalarda uzlaşma olacağına göre, uyum kapsamında açıklanması gerekli konulardan birisi de cezalarda kısmi uzlaşma talebidir. Yeni durumda cezalarda kısmi uzlaşma talebinin öne çıkacağı düşünülmektedir.

Bilindiği üzere nev'i ve doğuşu ayrı olan vergiler için ayrı ihbarname kullanılır. İhbarnamelerde vergi ve cezalar matrah farkları itibariyle bölünüp gösterilmemektedir. Bu nedenle ihbarnameye dayanak belgelerde bölünebildiği durumlarda cezaların da ayrıca gösterilmesinde yarar bulunmaktadır.

Keza, mükellef vergi ziyai cezasını farklar itibarı ile uzlaşma yolunu tercih edebilir. Veya usulsüzlük cezası için uzlaşma, vergi ziyai cezası için dava yolunu tercih edebilir ya da tersi olabilir. Yine mükellef KDV cezası için uzlaşma, Gelir- Kurumlar Vergisi cezası için dava yolunu tercih edebilir. Özellikle vergi aslını dava konusu edecek mükellefler, mahsup dönemi geçmiş geçici vergiye ait cezalar için uzlaşma istemeyebilir. Tüm bu durumların daha ayrıntılı düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktadır.

Tarhiyat Öncesi Uzlaşma

Cezalar için tarhiyat öncesi uzlaşmayı isteyen mükellefe rapor tebliğ edilmektedir. Bu aşamada raporlar henüz vergi dairesine gönderilmemiştir. Mükellef raporu okuyup değerlendirdikten sonra vergi aslını dava konusu etmek istemesi halinde, raporların vergi dairelerine intikali ve dairenin düzenleyeceği ihbarnamenin tebliğini beklemek durumundadır.

Burada da gerekli idari uyum düzenlemeleri yapılmak suretiyle, uzlaşmaya eş zamanlı olarak vergi inceleme raporlarının vergi dairelerine gönderilmesi sağlanmalıdır.

Faiz Yükü Genelgesi

Vergi aslı uzlaşma kapsamında çıkarıldığına göre mükellefler daha az faiz yüküne katlanmak için Vergi Usul Kanunu'nun 112. maddesinin 3. fıkrasının son bendinde yer alan; "dava açılması nedeniyle tahsili duran vergi ve cezalar mükellefler tarafından istenildiği takdirde davanın devamı sırasında da kısmen veya tamamen ödenebilir" hükmünden kaynaklanan hakkını kullanmak istemesi ile dava açtıktan sonra vergi dairesine başvurarak ödemede bulunduğu tahsil dairelerinin farklı farklı uygulama yapmasını engelleyecek bir genelge çıkarılmasında fayda bulunmaktadır.

Yönetmelik Değişikliği

Uzlaşmaya ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenmektedir. Mevcut Uzlaşma Yönetmeliği acilen değiştirilmelidir. Uzlaşma tutanaklarında vergi olmayacağından, başta tutanaklar olmak üzere birçok değişiklik yapılması gerekecektir.

Önemli diğer bir konu ise, VUK'un ek 7/2. maddesi değişikliğine paralel olarak mevcut yönetmeliğin 13. maddesinin ikinci fıkrasının uyumlaştırılmasıdır. Maddeye göre;

“Mükellef tarafından aynı vergi ve ceza için uzlaşma talebinden önce dava açılmışsa dava, uzlaşma işleminin sonuca bağlanmasından önce vergi mahkemelerince incelenmez; herhangi bir sebeple incelenir ve karara bağlanırsa bu karar hükümsüz sayılır.”

Yönetmeliğin bu maddesi hem dava açıp hem de uzlaşma talebinde bulunulması gibi önemli bir hak sunmakla birlikte, yeni durumda ceza için uzlaşma gününün uzaması halinde mahkeme vergi aslını karara bağlarsa sorunlara neden olabilir. Uzlaşma Yönetmeliği bir an önce güncellenmelidir.

Düzeltilme ve Şikâyet Hükümleri ile Uyumlaştırma

Vergi aslı uzlaşma kapsamı dışına çıkarıldığına göre, idari çözüm yollarından olan Vergi Usul Kanununun 116, 117,118 ve 124'üncü maddelerinde belirtilen vergi hatalarının düzeltme ve şikâyet hükümlerine daha çok yönelineceği düşünülmektedir.

Vergi hatalarının düzeltilmesi çerçevesinde, görüş ve yorum farklılıklarının giderilmesi için gerekiyorsa “Düzeltilme Komisyonu” teşkili gibi düzenlemeler yapılması ihtiyacı doğacağı öngörülmektedir.

Verilmiş özelgelerde, uzlaşılan hususlar hakkında hata varsa Vergi Usul Kanunu'nun 116, 117 ve 118'inci maddelerinde belirtilen vergi hatalarının düzeltilmesinin mümkün olduğu belirtilmiştir (20.04.2005- 17574).

Buna göre; yapılacak bir tebliğ düzenlemesi ile özelgelerin tebliğe taşınması, bunun yanında vergi dairesince tarh edilen verginin tümünün kaldırıldığına dair kesinleşmiş yargı kararı olması durumunda, uzlaşma yolu ile ödenmiş olan cezaların, Vergi Usul Kanunu'nun 116, 117 ve 118'inci maddelerinde belirtilen vergi hatalarının düzeltme hükümleri çerçevesinde düzeltilmesine ve iadesine imkân tanınması gerekir. Nitekim Kanunun 375. maddesine göre; Vergi cezalarında yapılan hatalar, bu kanunda vergi hataları için belli edilen usul ve şartlara göre düzeltilir.

Diğer Durumlar

Kesilen cezalar için istenirse uzlaşma talebinde, istenirse 376'ncı maddesi hükümleri gereğince ceza indirimi talebi olabilir. Ancak, kesilen cezalar için bu haklardan sadece birisi talep edilebilir.

Kanuni süresinden sonra verilen beyannameler için ödenecek vergi üzerinden Vergi Usul Kanunu'nun 344'üncü maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden $\frac{1}{2}$ oranında vergi ziyayı cezası kesilmektedir. Anılan ceza için uzlaşma hakkı bulunmaktadır. Benzer şekilde Vergi Usul Kanununun 371'inci maddesine göre verilip pişmanlık şartlarının ihlali nedeniyle kesilen cezalarda uzlaşma hakkı bulunmaktadır.

Sonuç

02.08.2024 tarihi itibarıyla vergi aslının uzlaşma kapsamından çıkarılması, vergi uygulamalarında birçok konu ve matbu belgenin yeniden düzenlenmesini gerektirmektedir. Aradan iki ay geçmesine rağmen gerekli uyum düzenlemelerinin yapılmadığı görülmüştür. Konuyla başkaca başlıklar olduğu açıktır. 0 nedenle gerekli uyum düzenlemelerinin bir an önce hayata geçirilmesi temennimizdir.